

ΣΙΣΑΝΙ ΚΟΖΑΝΗΣ

Η γοητεία των ορεινών

ΚΕΙΜΕΝΟ : ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ : ΑΝΝΑ Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ

Παραδοσιακή καλλιέργεια φασολιών και παραδοσιακή μετακίνηση με γαϊδουράκι στο Σισάνι. Τα καλογουαλισμένα καζάνια του χωριού πριν γίνουν "καπνισμένα τσουκάλια" στη φωτιά.

Καθώς πλησιάζουμε στο Σισάνι, εισδύουν απ' τα παράθυρα του αυτοκινήτου πνοές δροσιάς. Δυο ώρες νωρίτερα, στις πεδινές εκτάσεις της Θεσσαλονίκης και της Βέροιας, ο αέρας ήταν λίβας. **Παρασκευή 10 Αυγούστου**, μια μέρα θερμή όπως τόσες άλλες του φετινού καλοκαιριού.

Το πέσιμο του ήλιου μας βρίσκει στο χωριό. Ένα ασυνήθιστο θέαμα στον κεντρικό δρόμο μάς επιβάλλει να σταματήσουμε. Γύρω στα 20 καζάνια, φρεσκογανωμένα και αστραφτερά, είναι παρατεταγμένα στη σειρά, το ένα πλάι στο άλλο, ανάμεσα σε πολύχρωμα λουλούδια. Τα καζάνια έχουν φέρει από τα σπίτια τους οι γυναίκες του χωριού. Όπως κάθε χρόνο την τελευταία 10ετία, έτσι κι αύριο από νωρίς το πρωί, τα καζάνια θα τοποθετηθούν πάνω από

φωτιές και θα σιγοβράσουν μέσα τους για ώρες, τα περίφημα για τη γεύση τους φασόλια Σισανίου. Παραμονή απόψε της "**Γιορτής του Φασολιού**", αυτού του θαυμάσιου εθίμου, που συνέβαλε αποφασιστικά, ώστε το Σισάνι να γίνει ευρύτερα γνωστό και τα φασόλια του περιζήτητα.

Αφήνουμε στην προσωρινή τους ηρεμία τα καζάνια και ανηφορίζουμε τα 2 χλμ. ως το **Αρχοντικό του Τάτη**. Χτισμένο σε υψόμετρο **950 μέτρων**, το εκπληκτικό αυτό κατάλυμα, δεσπόζει στο χωριό, στη μαγευτική κοιλάδα και σ' όλα τα γύρω δρυοσκέπαστα βουνά. Εδώ η ζέση της ημέρας έχει από ώρα δώσει τη θέση της σε μια υπέροχη δροσιά. Κατευθυνόμαστε στον πλακόστρωτο αύλειο χώρο, κάτω από τον έναστρο ουρανό.

ΜΙΑ ΑΛΕΠΟΥ ΠΟΥ ΤΗΝ ΕΛΕΓΑΝ "ΤΣΕΜΠΕΡΩ"

- Πάνω στην ώρα ήρθατε, λέει ο Στέλιος Τάτης, καθώς μας καλωσορίζει. Δεν θ' αργήσει η φίλη μας να κατέβει απ' το βουνό.

Τον κοιτάμε με απορία.

- Α, βέβαια, δεν την ξέρετε εσείς. Εννοώ την "Τσεμπέρω", τη μικρή μας αλεπού. Την τελευταία βδομάδα έχει γίνει σχεδόν οικόσιτη.

- Και, είσαι σίγουρος πως θα έρθει και απόψε;

- Δεν μπορεί πια να ζήσει αν δεν μας δει και δεν φάει το μεζεδάκι της, λέει ο φίλος μας γελώντας.

Φέρνω στο νου μου τις δυο μοναδικές μας, ως τώρα, εμπειρίες με εκπροσώπους της άγριας ζωής που, σ' ένα βαθμό, είχαν υιοθετήσει κάποιες συμπεριφορές και συνήθειες κατοικίδιων. Η πρώτη, χρονολογικά, εμπειρία ήταν 12 χρόνια πριν με το διάσημο "Λυκάκι του Καρά-Ντερέ", που ετρέφετο και ζούσε το μεγαλύτερο διάστημα της ημέρας και της νύχτας στις εγκαταστάσεις του "Δασικού Χωριού Ελα-

τιάς". Το είχε βρει ο φύλακας νεογέννητο στο δάσος, χωρίς γονείς και κατάφερε με τις φροντίδες του να το διασώσει και να το μεγαλώσει. Το λυκάκι έπαιζε με τα σκυλιά του συγκροτήματος, πλησίαζε σε απόσταση μερικών μέτρων τους επισκέπτες αλλά μόνον με τον φύλακα διατηρούσε σχέσεις εμπιστοσύνης και οικειότητας.

Η δεύτερη εμπειρία ήταν πριν μερικά χρόνια στα Φιδάκια Ευρυτανίας. Κάθε βράδυ εμφανιζόταν μια αλεπού στον υπαίθριο χώρο της ταβέρνας, στην πλατεία του χωριού. Για λίγη ώρα έπαιρνε τα κομματάκια της τροφής που της πετούσαν οι θαμώνες, μάς έδινε την ευκαιρία να παρατηρήσουμε τα χαρακτηριστικά της, τα γρήγορα αντανακλαστικά και τις αντιδράσεις της και, στη συνέχεια, πριν μας δημιουργήσει την ψευδαίσθηση ότι είχαμε γίνει και παλιόφιλοι, απεσύρετο διακριτικά.

Λίγο μετά τις 9 πολύς κόσμος γευματίζει στα υπαίθρια τραπέζια του Τάτη. Ανάμεσά τους, όπως συμβαίνει συνήθως, υπάρχουν και αρκετά φασαριόζικα παιδιά. Οι συνθήκες δεν

Με υπομονή, ηρεμία αλλά και νόστιμα μεζεδάκια ο Στέλιος Τάτης έχει καταφέρει ν' αποκτήσει την εμπιστοσύνη της αλεπούς.

Δειλινό με στιγμές ατμοσφαιρικής έντασης στην κοιλάδα του Μύρικου.

μοιάζουν ιδανικές για να προσελκύσουν ένα άγριο ζώο, επιφυλακτικό και πανέξυπνο όπως η αλεπού. Κι όμως, η Τσεμπέρω κάνει την υπέρβαση.

- *Νάτην, στην ώρα της, λέει δίπλα μου ο Τάτης και μας δείχνει με το χέρι την αλεπού.*

Μερικές δεκάδες μέτρα μακριά, εκεί που αδυνατούν να φτάσει το σκοτάδι, διαγράφεται η χαρακτηριστική λεπτεπίλεπτη σιλουέττα της αλεπούς με το οξύ ρύγχος και την μακρινά, φουντωτή ουρά. Μας παρατηρεί για λίγο ακίνητη κι ύστερα επιχειρεί μικρά βηματάκια διστακτικά.

- *Κάνετε σας παρακαλώ λίγη ησυχία, λέει ο Τάτης στους θαμώνες.*

Μαζεύουν οι γονείς κοντά τους τα παιδιά κι όλοι αδημονούν να δουν την εξέλιξη. Απομακρύνεται μερικά μέτρα ο Τάτης από μας και παίρνει στα χέρια ένα πιάτο γεμάτο με κομματάκια λουκάνικου, που έχει ήδη ετοιμάσει για τη φίλη του.

- *Έλα Τσεμπέρω, της λέει με απαλή φωνή, έλα να φας.*

Η νεαρή αλεπού διστάζει αρχικά. Και μ' όλο της το δίκιο. Παραμένει στο γρασίδι με τα μάτια της στον Τάτη. Παίρνει ο φίλος μας ένα κομματάκι λουκάνικο και το πετάει κοντά της. Το τρώει στη στιγμή. Ύστερα της ρίχνει άλλο ένα, σε μικρότερη απόσταση. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται αρκετές φορές, η αλεπού-δίτσα ξεθαρρεύει όλο και περισσότερο. Κάποια στιγμή τρώει το φαγάκι της μισό μέτρο μακριά από τον Τάτη. Δεν έχει πια κανένα πρόβλημα με τον θόρυβο και την παρουσία τόσων ανθρώπων. Ούτε κι ο φακός της Άννας την φοβίζει. Απεναντίας μοιάζει ν' απολαμβάνει τη δημοσιότητα.

Δuo περίπου ώρες τριγυρνάει κοντά μας η Τσεμπέρω. Μας έχει πια συνηθίσει, όπως άλλωστε κι εμείς. Σχεδόν θεωρούμε την παρουσία της φυσιολογική. Κάποια στιγμή η κατάσταση αποκτά νέο ενδιαφέρον. Κάνει την εμφάνισή της μια δεύτερη, όμοια σιλουέττα. Είναι μια μικρότερη αλεπού!

- *Εσύ βάλθηκες να συγκεντρώσεις όλα τα ζώα του δάσους, λέω στον Τάτη. Άντε, σου εύχομαι*

και αρκούδα!

Στο μεταξύ η αλεπουδίτσα, παρά την ενθαρρυντική παρουσία της Τσεμπέρως, κινείται με μεγάλη διακριτικότητα στις παρυφές του γεωσιδίου και τρώει μόνον ό,τι της πετάμε σε μεγάλη απόσταση.

- Αυτής το όνομα ποιο είναι; ρωτάω τον Τάτη.

- Δεν τη βαφτίσαμε ακόμη. Πρέπει πρώτα να κερδίσουμε την εμπιστοσύνη της, να την γνωρίσουμε καλά όπως και την πρώτη.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΦΑΣΟΛΙΟΥ

■ ημέρωμα λαμπρό με απρόσμενη δροσιά.
■ Στα 950 μέτρα δεν κάνει καθόλου ζέστη
■ το πρωί. Οι πλαγιές του Σινιάσιου ανηφορίζουν μερικά μέτρα μακριά απ' τ' αρχοντικό, καταπράσινες και δροσκέπαστες. Είναι μια γιγάντια και ανεξάντλητη πηγή δημιουργίας οξυγόνου, ένα προνόμιο που εισπράττουμε με κάθε βαθιά μας εισπνοή. Είναι μια δασοκάλυψη εξαιρετική, πολύ πλεονεκτικότερη από την αντίστοιχη με πεύκα, που επί πλέον είναι μονίμως εκτεθειμένα στην απειλή της πυρκαγιάς. Καφεδάκι και πρωινό στην πλακόστρωτη αυλή, με πίτες και πολλά άλλα καλούδια. Απ' τα χαράματα ο Στέλιος ποτίζει το γρασιδί, εδώ που χθες το βράδυ χοροπηδούσαν οι αλεπουδές. Κατηφορίζουμε για το Σισάνι. Από το κέντρο του χωριού υψώνονται καπνοί. Σε λίγα λεπτά διαπιστώνουμε γιατί. Στον μεγάλο αύλειο χώρο του πετρόχτιστου σχολείου, που έχει πάψει από καιρό να λειτουργεί, οι φωτιές έχουν ανάψει, η μια δίπλα στην άλλη, απ' το πρωί. Πάνω στις πυροσιές είναι τοποθετημένα τα καζάνια, στο σύνολό τους 17. Μετά τη χθεσινή φανταχτερή επίδειξη του καλογουαλισμένου εσωτερικού τους, έχουν αναλάβει και

πάλι δράση, θυμίζουν τα γνωστά και τόσο αγαπημένα "καπνισμένα τσουκάλια". Μέσα τους βράζουν αργά οι διάσημοι "γίγαντες", τα περίφημα αυτά φασόλια του Σισανιού. Βράζουν ακόμα, εκτός απ' τα φασόλια, σέλινα, ψιλοκομμένες πιπεριές Φλωρίνης, καρότα και κρεμμύδια. Κάθε καζάνι έχει καρτέλλα με τον δικό του αριθμό, κάτι σαν ταυτότητα δηλαδή, που αντιστοιχεί στην ιδιοκτησία της κάθε νοικοκυράς.

Εκτός απ' τις γυναίκες που φροντίζουν τα φασόλια, αρκετός κόσμος, ντόπιοι και επισκέπτες, είναι μαζεμένοι και παρακολουθούν την γραφικότερη αυτή προκαταρκτική διαδικασία της γιορτής. Μετά τα 17 καζάνια υπάρχει ακόμη ένα που δείχνει κάπως διαφορετικό απ' τ'

άλλα.

- Είναι ίδιο με τ' άλλα το τελευταίο καζάνι; ρωτάω μια νοικοκυρά.

- Το καζάνι είναι ίδιο αλλά διαφέρει το περιεχόμενο, μου απαντάει. Μέσα δεν βράζουν φασόλια αλλά η "σύβραση".

- Και τι είναι η σύβραση;

- Είν' ένα μείγμα πολύ ιδιαίτερο. Αποτελείται από σάλτσα ντομάτας, κόκκινο πιπέρι, σέλινο και καρότο, "τσουμπρίτσα", (μια αγριορόγανη που μοιάζει με θυμάρι), κρεμμύδι, μαύρο πιπέρι και βέβαια λάδι. Μόλις πάρουν βράση στα καζάνια τα φασόλια, διανέμεται στο κάθε καζάνι ή σύβραση που τον αναλογεί. Όταν ολοκληρωθεί το βράσιμο, θα μεταφερθούν τα καζάνια στο χώρο της γιορτής. Εκεί θα σκεπαστούν, πρώτα με τραπεζομάντηλο, μετά με το καπάκι, κι ως το βράδυ θα παραμείνουν ζεστά. Ποια είναι όμως η ταυτότητα της Γιορτής του Φασολιού; Προτοξεκίνησε το Σεπτέμβρη του 1982 στο οίκημα του Πολιτιστικού Συλλόγου, στο κέντρο του χωριού. Ήταν περιορισμένης κλίμακας και μετά από λίγα χρόνια σταμάτησε το έθιμο. Αναβίωσε δυναμικά στις 18 Αυγού-

τόπο προς τιμήν ενός υπέροχου προϊόντος. Αξίζουν έπαινοι στους πολυάριθμους συντελεστές αυτής της μεγάλης εκδήλωσης αλλά και στους χιλιάδες επισκέπτες που κάθε χρόνο τη στηρίζουν.

ΣΙΣΑΝΙ. ΤΟΠΟΣ ΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΓΟΗΤΕΙΑ

Καθώς χαμηλώνουμε από τα υψίπεδα της Βλάστης, αποκαλύπτεται στο βάθος μια μακρόστενη κοιλάδα. Την παρατηρούμε όπως εκτείνεται κατ' ευθείαν μπροστά μας σ' όλο της το μήκος, με διεύθυνση από βορρά προς νότο. Μόνον εκεί στα νότια αναπνέει η κοιλάδα. Όλα τ' άλλα σημεία του ορίζοντα είναι φραγμένα από βουνά. Στα Β είναι το πυκνοδασωμένο, ειδυλλιακό και φιλόξενο Μουρίκι. Στα Α ορθώνεται απότομα το Άσκιο ή Σινιάτσικο, με τα πυκνά δάση αλλά και τις γυμνές του κορυφές. Στα Δ είναι πιο ήπια τα εμπόδια της φύσης, μια σειρά από χαμηλά, δρυοσκέπαστα βουνά.

Ο δρόμος κατηφορίζει με ήπιες στροφές, φτάνει σε λίγα λεπτά στο επίπεδο τμήμα της

Με το χαρακτηριστικό τους σχήμα τα φυτά της φασολιάς, φέρνουν στο νου Σαρακατσάνικες καλύβες.

στού του 1996 με πρωτοβουλία του τότε Προέδρου του Συλλόγου και σημερινού μας οικοδεσπότη, **Στέλιου Τάτη**. 10 χρόνια μετά η Γιορτή Φασολιού στο Σισάνι έχει εξελιχθεί σ' ένα από τα πιο ζωντανά και διάσημα έθιμα-γιορτές της Δυτ. Μακεδονίας με συμμετοχή χιλιάδων επισκεπτών.

Το ίδιο βράδυ διαπιστώνουμε την μεγάλη απήχηση και επιτυχία της γιορτής. Ήδη με το χαμήλωμα του ήλιου αρχίζουν να συρρέουν από παντού οι επισκέπτες.

Ο χώρος της εκδήλωσης, σε συνέχεια του χωριού, είναι μια επίπεδη έκταση πολλών στρεμμάτων με περίφραξη, καλοκουρεμένο γρασίδι, ξύλινα τραπέζια και πάγκους που μπορούν να φιλοξενήσουν πάνω από 2000 επισκέπτες.

Μεγάλο πλήθος, πολύ κέφι, ζωντανή δημοτική μουσική, χορός στην τσιμεντένια πίστα και στο γρασίδι, φασόλια εκπληκτικά, σουβλάκια, μπύρες και ρετσίνες, τάξη και τέλεια οργάνωση, εξυπηρευτικότητα και ευγένεια. Μια γιορτή-χαρά για όλη την οικογένεια σ' έναν ωραίο

κοιλάδας, που με μέσο υψόμετρο 900 περίπου μέτρων, είναι ιδιαίτερα ορεινή. Είναι η **Κοιλάδα του Μύριχου**, ένας τόπος πανέμορφος, ιστορικός αλλά ελάχιστα γνωστός. Ίσως γιατί, όπως τόσο άλλοι σημαντικοί τόποι αυτής της χώρας, βρίσκεται έξω από κοσμοπολίτικα περάσματα ή διάσημες τουριστικές υποδομές. Την ονομασία της η κοιλάδα οφείλει στον μικρό ποταμό Μύριχο, που πηγάζει από τις ΒΔ πλαγιές του Σινιάτσικου, διασχίζει την κοιλάδα σ' όλο της το μήκος και μετά από ήσυχη πορεία 20 περίπου χιλιομέτρων συναντάει τη ροή του μεγάλου Αλιάκμονα. Ξεχωριστή ομορφιά αλλά και ιδιαίτερη ταυτότητα χαρίζουν στην κοιλάδα οι λεπτεπίλετες σιλουέτες από τις άμπολλες λεύκες. Μοναχικές ή σε μικρές συστάδες, με πλούσια καταπράσινα φυλλώματα ή με κιτρινωπά φθινοπωρινά, ορθώνονται κομψότερες σε μεγάλο ύψος πάνω από το έδαφος. Μα και χωρίς φύλλα, μ' όλη τη χειμωνιάτικη λιτότητα και γύμνια των κλαδιών τους, πάλι είναι ωραίες οι λεύκες της κοιλάδας.

Στιγμές χειμωνιάτικου ζειλινού στην κοιλάδα του Μύρικου.

Εξαιρετική τοιχογραφία, μια από τις πολλές που κοσμούν το εσωτερικό της Μονής Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο Σισάνι.

Ίσως μάλιστα, αυτή η απουσία όγκου και χρωμάτων, να τονίζει ακόμη περισσότερο την αυστηρή τους γραμμικότητα, την ντελικάτη κορμιοστασιά.

Στην κοιλάδα όμως του Μύριχου, εκτός απ' την ωραία φύση υπάρχει και παρουσία του ανθρώπου. Είναι το μικρό, συμπαθητικότερο Σισάνι. Σπίτια νοικοκυρεμένα, άλλα σύγχρονα κι άλλα παλιά, σκεπασμένα όλα με κεραμίδι, με αυλές και περιβόλια. Σ' αυτά τα περιβόλια, εκτός από τα ζαρζαβατικά και τα λουλούδια, τα φυτά που κυριαρχούν είναι τα φασόλια.

Βραστερά, νοστιμώτατα, είναι από παλιά φημισμένα και περιζήτητα, κάθε χρόνο εξαπλώνονται με παραγγελίες από τα σπίτια. Κάποτε κάλυπταν πολύ μεγάλες εκτάσεις, ξεπερνούσαν τα 700 στρέμματα μέσα και έξω απ' το χωριό. Σήμερα, με την γενικότερη μείωση της γεωργικής απασχόλησης, η έκταση έχει περιορισθεί σημαντικά, πιθανότατα κάτω από 200 στρέμματα. Εξακολουθούμε, ωστόσο, να βλέπουμε στο Σισάνι για πολλούς μήνες το χρόνο, τα γνώριμα καταπράσινα φυτά που αναρροχώνται και περιπλέκονται στα μακριά καλά-

μια που τα στηρίζουν. Τα καλάμια αυτά, τοποθετημένα πάντα με απόλυτη τάξη και μπηγμένα στη γη με τρόπο χιαστί, θυμίζουν σε μικρογραφία Σαρακατσάνικες καλύβες.

Το Σισάνι όμως δεν είναι γνωστό μόνον για τα φασόλια του. Πολλούς αιώνες πριν ήταν διάσημο για τον μεγαλόπρεπο **Επισκοπικό ναό της Παναγίας**, που εντάσσεται στη σειρά των μεγάλων επισκοπικών ναών που κτίστηκαν στον χώρο της Μακεδονίας κατά τη μεσοβυζαντινή περίοδο, όπως η βασιλική των Σερβίων, η Παλαιά Μητρόπολη της Βέροιας, η Μητρόπολη των Σερών. Κατά τον **Α. Πέτκο** "από τα ευρήματα μπορούμε να συμπεράνουμε, ότι ο ναός λειτουργήσε από τη μεσοβυζαντινή περίοδο (11ος - 12ος αι.) έως τον 14ο αιώνα, δηλαδή τουλάχιστον μέχρι την περίοδο που οι περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας κατακτήθηκαν από τους Οθωμανούς.

Οι διαστάσεις του ναού είναι 23 X 16,5 μέτρα και ο τύπος του είναι τριγλιτη σταυρόσχημη βασιλική, καμαροσκεπής και πιθανότατα τρουλαία, εγγεγραμμένη σε στενόμακρο ορθογώνιο. Η αξία του μνημείου βρίσκεται τόσο στον

σπάνιο αρχιτεκτονικό τύπο ναού που αντιπροσωπεύει, όσο και στο ζωγραφικό του διάκοσμο. Ειδικό επίσης ενδιαφέρον παρουσιάζουν το κτιστό σύνθρονο, η βάση της αγίας τράπεζας, το σχήμα και η θέση του άμβωνα στο μέσον του κεντρικού κλίτους, ο κτιστός επισκοπικός θρόνος και, τέλος, η κολυμβήθρα του βαπτιστηρίου".

Ο ναός βρίσκεται 2 περίπου χλμ. ΒΔ του Σισανίου. Την περίοδο αυτή γίνονται εκτεταμένες εργασίες κατασκευής στεγάστρου και συνολικής ανάδειξης του ναού ώστε να καταστεί επισκέψιμος. Μια πρώτη εικόνα του τόσο σημαντικού αυτού μνημείου της ορθοδοξίας είχαμε αποκομίσει πριν αρκετά χρόνια, σε μια διείσδυση ανάμεσα σε σκαλωσιές, ακατάστατα οικοδομικά υλικά και δύσκολα περάσματα. Ήταν πολύ μεγάλη τότε η θλίψη μας μπροστά στην εγκατάλειψη και αδιαφορία που αντικρίζαμε. Σήμερα, ωστόσο, από την σοβαρότητα και ποιότητα των εκτελούμενων εργασιών πιθανολογείται, ότι τον επόμενο χρόνο θα αποδοθεί το μνημείο στον θαυμασμό των επισκεπτών. Τότε λοιπόν θα επανέλθουμε μ' ένα

πλήρες άρθρο, που θα αποτυπώνει το χρονικό της έναρξης και της περάτωσης των ανασκαφικών εργασιών, τους ανθρώπους που πρωτοστάτησαν αλλά και συναρπαστικά στοιχεία για την σημαντικότητα του μνημείου και την ιστορικότητα του τόπου. Μέχρι τότε, μπορεί κανείς να επισκεφθεί το διπλανό **Μοναστήρι Κοιμήσεως της Θεοτόκου**, χτισμένο το 1662 και αγιογραφημένο με ιδιαίτερα ωραίες και πρωτότυπες αγιογραφίες, ενώ την Αγία Τράπεζα στηρίζουν μαρμάρινες κολόνες, όλες διαφορετικές μεταξύ τους.

Πριν στρίψουμε δεξιά για τον Επισκοπικό Ναό και το Μοναστήρι της Κοίμησης, συνεχίζουμε ευθεία.

Αμέσως ο δρόμος καταλήγει σε μια μακροστενή κοιλότητα εδάφους, ένα τμήμα του πυθμένα της οποίας είναι καλυμμένο με νερό. Είναι το υπό ολοκλήρωση φράγμα του Μύριχου που, μόλις γεμίσει με τα νερά του ποταμού, θα μεταβληθεί σε μια όμορφη όσο και χρήσιμη, σε περιόδους ανομβρίας, λιμνούλα. Πάνω ακριβώς από τη λιμνούλα δεσπόζει σ' έναν λοφίσκο ο ορεινός ξενώνας "Μύριχος",

Το Φράγμα του Μύριχου έχει σχεδόν ολοκληρωθεί, ήδη ένα τμήμα της τεχνητής λίμνης έχει γεμίσει με νερό

με εκπληκτική θέα στην κοιλάδα και στο Σινιάτσικο. Σε υψόμετρο 900 μέτρων και στη δροσιά του καλοκαιριού, ο καφές ή το τσιπουράκι στο πανοραμικό μπαλκόνι είναι αληθινή απόλαυση.

Εξίσου απολαυστική και απρόσμενη είναι η διαδρομή ως τον ορεινό οικισμό "Νάματα". Μια πινακίδα αμέσως μετά το Σισάνι μας κατευθύνει αριστερά. Αρχίζει ανηφορικός ασφαλτόδρομος με στροφές, που διασχίζει συνεχόμενο αμιγές δάσος νεαρών δρυών. Το υψόμετρο μεγαλώνει, οι κορυφές του Σινιάτσικου πλησιάζουν διαρκώς, η θέα στον ορίζοντα γίνεται πανοραμική. 5,2 γλμ. ακριβώς από την αρχική πινακίδα μπαίνουμε στα πρώτα σπίτια του χωριού. Είναι χτισμένο σε υψόμετρο 1200 έως 1250 μέτρων σε μια χαράδρωση του εδάφους στις ΒΔ πλαγιές του Σινιάτσικου. Περιβάλλεται από πυκνό δάσος πεύκων και δρυών που, στα μεγαλύτερα υψόμετρα δίνουν τη θέση τους στις οξιές.

Η πλατειούλα κι οι δρομίσκοι στο κέντρο του χωριού είναι γεμάτοι με αυτοκίνητα. Είναι οι

ντόπιοι κι οι επισκέπτες, που το κυριακάτικο μεσημέρι έρχονται ν' απολαύσουν την καλή κουζίνα της ταβέρνας. 200 μέτρα πιο πάνω, σ' ένα από τα υψηλότερα σημεία του χωριού, δεσπόζει ο όμορφος ξενώνας "NAMATA", της Δέσποινας Καραγιώργου. Η θέα από την υπαίθρια βεράντα είναι κορυφαία και το ηλιοβασίλεμα μαγευτικό. Λίγο πιο πάνω απ' τον ξενώνα είν' ένα ξύλινο κιόσκι θέας και μετά αρχίζουν οι οξιές που σκαρφαλώνουν λίγο πιο κάτω από τη γυμνή κορυφογραμμή.

Όσες φορές έχουμε έρθει στο Σισάνι, άλλες τόσες έχουμε ανηφορίσει και στα Νάματα. Μας είναι ιδιαίτερα ευχάριστο να βρισκόμαστε σ' αυτό το τόσο γραφικό και ορεινό χωριό, με τα πολύ περιποιημένα παλιά αλλά και σύγχρονα πέτρινα σπίτια, τις άμπολλες βρύσες με τα κρυστάλλινα βουνίσια νερά και τις περιηγητικές δυνατότητες (κυρίως με 4X4 ή με τα πόδια) γύρω απ' το χωριό. Μια τέτοια εξαιρετική δυνατότητα αποτελεί η διάσχιση με δασικό δρόμο των ΒΔ πλαγιών του Σινιάτσικου, μέσα από υπέροχα δάση οξιάς μέχρι τα

Ένας πελώριος εκπρόσωπος του είδους *Macrolepiota procera*, που ευδοκίμει στην περιοχή. Μετά την συγκομιδή, τα φασόλια καθαρίζονται πέφτοντας με τον παραδοσιακό τρόπο από ψηλά.

Νάματα, ένας γραφικότατος ορεινός οικισμός στις πλαγιές του Σινιάτσικου, σε υψόμετρο 1200-1250 μέτρων. (Επάνω)

Πέτρινη πηγή με τρία στόμια στα Νάματα, με παγωμένο υπέροχο νερό.

εκτεταμένα λιβαδοτόπια πάνω από τη Βλάστη. Εξίσου θαυματική είναι η διαδρομή, που με κατεύθυνση Ν-ΝΔ διασχίζει τα Νάματα και, είτε κατηφορίζει προς την πεδιάδα της Εράτυρας είτε ανηφορίζει για 3,5-4 χλμ. σε υψόμετρο 1400 μέτρων, πάνω απ' το χωριό. Εδώ ψηλά υπάρχει ένα μικρό οροπέδιο με σπάνη, ποτίστρα με πλούσια ροή παγωμένου νερού και ξύλινο κιάσκι θέας, που είναι στ' αλήθεια εκπληκτική. Είν' ένα σημείο, που με 4 X 4 ή με τα πόδια, αξίζει να επισκεφθεί κανείς. Για τους τολμηρότερους μάλιστα πεζοπόρους μπορεί ν' αποτελέσει αφετηρία μιας απότομης αλλά σύντομης ανάβασης ως την γυμνή κορυφογραμμή του Σινιάτσικου που ορθώνεται από πάνω.

Μια άλλη διαδρομή για 4X4 που συνιστούμε ανεπιφύλακτα είναι στους δρυοσκέπαστους χαμηλούς λόφους, που εκτείνονται στο Δ-ΒΔ τόξο απέναντι απ' το Σισάνι. Είν' ένας φροντισμένος δασικός δρόμος που πραγματοποιεί μια ημικυκλική διάσχιση αυτών των λόφων σε

μέγιστο υψόμετρο 1100 περίπου μέτρων. Υπέροχες βαλανιδιές με το έντονο καφέ-σοκολατί χρώμα του φθινοπώρου, μικρά ξέφωτα με χορτάρι, ήπιες ρεματιές με ρυάκια που κελαρύζουν, ανοίγματα στο δάσος που προσφέρουν θέα ανεπανάληπτη στην κοιλάδα και στο Σισάνι, είναι τα δώρα που μας χαρίζει αυτή η διαδρομή των 13-14 περίπου χιλιομέτρων απέναντι απ' το χωριό. Κάποια στιγμή διασχίζουμε μια ρεματιά πυκνοδασωμένη και σκιερή. Επικρατεί απόλυτη ερημιά. Αν ξαφνικά εμφανιζόταν μπροστά μας μια αρκούδα, δεν θα μας εξέπληττε.

Το χειμωνιάτικο φως φεύγει γρήγορα, η κοιλάδα βυθίζεται στη σκιά. Η ψύχρα γίνεται ήδη αισθητή. Καθώς φτάνουμε στον Τάτη, βλέπουμε στην αυλή ένα σύννεφο καπνού. Είναι τα ξερόκλαδα της βαλανιδιάς που καίνε μέσα στο μεγάλο ξυλόφουρνο. Αργότερα, όταν καταλαγιάσει η φωτιά, θα μουν μέσα τα ταψιά με τα ζυμοτά ψωμιά και η γάστρα με το κρέας που θα σιγοψήνεται όλη τη νύχτα.

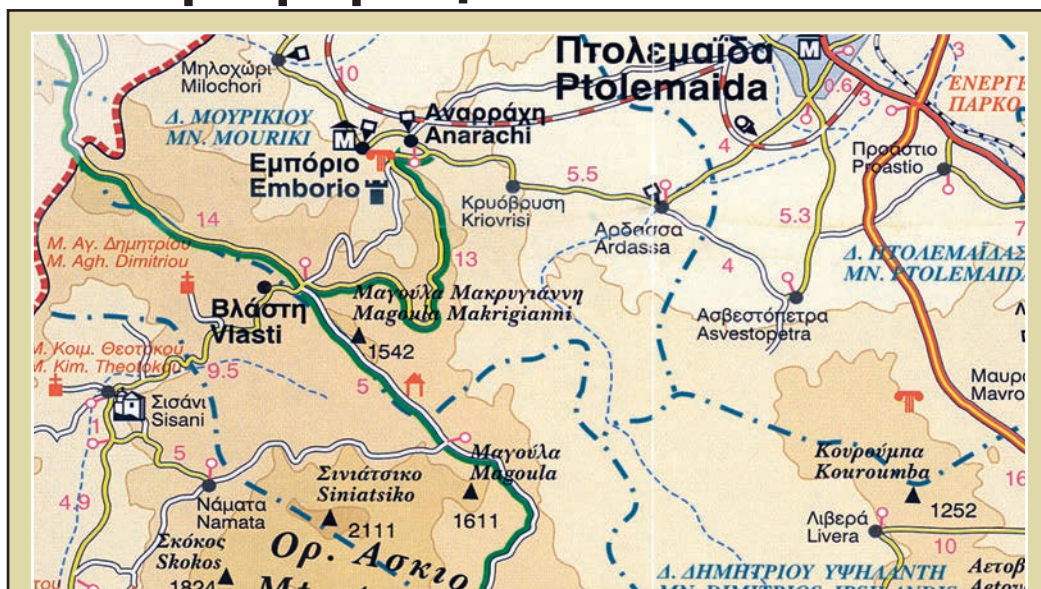
ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μετά την ψυχρή ξάστερη νύχτα ένα λευκό, λεπτότατο στρώμα πάχνης έχει καλύψει το σκούρο χρώμα της κοιλάδας, τις πέτρες, τα χόρτα, τα κίτρινα ξερόφυλλα. Στα σκιερά σημεία η πάχνη είναι παγωμένη, ενώ στα ηλιόλουστα έχει γίνει δροσοσταλίδες που λαμπυρίζουν. 1η του Δεκέμβρη σήμερα, μεταίχμιο φθινοπώρου και χειμώνα, μια μέρα που παίρνει ομορφιά κι απ' τις δυο εποχές. Κατηφορίζουμε στην κοιλάδα του Μύριχου. Οι γυμνοί από φύλλα, πανύψηλοι κορμοί απ' τις λεύκες, μοιάζουν σαν απολιθωμένοι. Τίποτε δεν φαίνεται να διαταράσσει την ηρεμία της πρωινής εικόνας. Ξαφνικά, ανάμεσα στους

γριζούς κορμούς, παρεμβάλλεται μια γνώριμη σιλουέττα. Είναι η σκουρόχρωμη φουντωτή φιγούρα ενός σκίουρου, που εκτελεί τις πρωινές ακροβατικές του ασκήσεις. Με εκρηκτική ευκινησία πραγματοποιεί συνεχώς απίθανα σάλτα, ακόμη και στα λεπτότερα κλαδιά. Τρέχω με τις μεγαλύτερες δυνατές προφυλάξεις κοντά του, προσπαθώντας με τον τηλεφακό στο χέρι να αιχμαλωτίσω αυτές τις σπάνιες στιγμές. Ο σκίουρος με ανέχεται μόνον για λίγα δευτερόλεπτα. Ύστερα εξαφανίζεται με απίστευτη ταχύτητα.

Ευχαριστούμε θερμά τον Στέλιο Τάτη, τον Βασίλη Καραμαλή και τον αρχαιολόγο Α. Πέτκο για τις πολύτιμες πληροφορίες του.

i πληροφορίες

Τμήμα χάρτη "Νομός Κοζάνης" της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κοζάνης (εκδ. Road)

ΔΙΑΜΟΝΗ

Αρχοντικό Τάτη : Σισάνι Τηλ. 24630 92105, Φαξ. 24630 92106, Κινητό: 6974 304190

Ορεινός Ξενώνας Μύριχος : Σισάνι Τηλ. 24630 92550, Κινητό : 6972 776948

Παραδοσιακός Ξενώνας Νάματα : Νάματα Τηλ. 24630 27272, Κινητό : 6937 249595

Απόσταση Σισανίου από Θεσ/νίκη: (μέσω Πτολεμαΐδας - Βλάστης) 190 κλμ

(μέσω Εγνατίας - Εθνικής οδού Νεαπόλεως - Ιωαννίνων) 185 κλμ

ΟΡΕΙΝΟΣ ΞΕΝΩΝΑΣ "ΜΥΡΙΧΟΣ"

Όταν το 2001 ο **Βασίλης Καραμαλής** και η Χρυσούλα δημιούργησαν τον "ΜΥΡΙΧΟ" ήταν αναμφισβήτητα πρωτοπόροι, όχι μόνον για το Σισάνι αλλά και για την ευρύτερη περιοχή. Η επιλογή της θέσης ήταν κορυφαία. Ένας μοναχικός λοφίσκος με υψόμετρο 920 μέτρων, μόλις μισό χιλιόμετρο έξω απ' το χωριό. Στα πόδια του κυλάει με την ήρεμη ροή του ο Μύριχος, ενώ στα νερά της τεχνητής λιμνούλας καθρεφτίζονται τα γύρω βουνά. Δίπλα από τον ξενώνα ο δρόμος οδηγεί σε δυο λεπτά στον περίφημο **Επισκοπικό Ναό** και στο **Μοναστήρι της Παναγίας**.

Από την εξαιρετη βεράντα το βλέμμα αγναν-

τεύει ανεμπόδιστα όλη την κοιλάδα, το Σισάνι, τον εντυπωσιακό όγκο του Σινιάτσικου. Εδώ, την θερινή περίοδο, επανειλημμένα έχουμε απολαύσει εκπληκτική θέα και ηρεμία, συντροφιά με καφέ ή σπιτικό κρασί και τσίπουρο από τα αμπέλια της οικογένειας στον οικισμό του **Πελεκάνου**.

Στα δωμάτια του Μύριχου η διαμονή είναι άνετη και ευχάριστη. Όλα διαθέτουν μεγάλη ευρυχωρία, μασίφ σιδερένια κρεβάτια και ανατομικά στρώματα, τηλεόραση, κουζινάκι και ψυγείο, αυτόνομη θέρμανση και προσεγμένη επίπλωση. Από τα παράθυρα και τα τεράστια μπαλκόνια η θέα είναι ανεμπόδιστη

Μύριχος
Τηλ. 24630-92550 6972-776948

παντού.

Εξίσου όμορφη και ευχάριστη, με περιμετρική θέα είναι η αίθουσα εστίασης με το σαλονάκι, το πέτρινο τζάκι και το μπαρ. Μικρά χειροποίητα υφαντά και παλιά συλλεκτικά αντικείμενα χαρίζουν στο χώρο τη ρομαντική ατμόσφαιρα και τη ζεστασιά ενός παραδοσιακού ορεινού σπιτιού.

Σ' αυτό τον ωραίο χώρο απολαμβάνουμε την σπιτική κουζίνα της Χρυσούλας που έκανε διάσημο τον Μύριχο. Θα ξεχωρίζαμε ιδιαίτερα την πρασοτηγανιά με χοιρινό και δαμάσκηνο, την γίδα με λάχανο, τα πικάντικα σαρμάδια (λάχανο τουρσί με κιμά), τις εξαιρετες πίτες και ανάμεσά τους την τσουνιδόπιτα και

πρασόπιτα, τα περίφημα φασόλια Σισανίου. Ιδιαίτερα περήφανος είναι ο Βασίλης για την ποικιλία των άγριων μανιταριών που μαζεύει ο ίδιος, όπως τα βασιλομανίταρα, τα καλογεράκια, οι κοκκινούσκες, οι προβατούσκες, τα ζαρκαδίσια και τόσα άλλα.

Εξαιρετο περιβάλλον, θαυμάσιες γεύσεις, πολύ φιλικές τιμές προσφέρει στους φίλους του ο ορεινός ξενώνας ΜΥΡΙΧΟΣ στο Σισάνι. Απλοί και ζεστοί άνθρωποι ο **Βασίλης**, ο γιος του **Σάκης** και η **Χρυσούλα**, κάνουν το παν ώστε ο επισκέπτης να φεύγει με τις καλύτερες αναμνήσεις απ' αυτό τον ωραίο τόπο και σε πρώτη ευκαιρία να επιστρέφει.

